

izvirni znanstveni članek
prejeto: 2005-06-07

UDK 811.132'282.8'373(450.36:497.4)

LESIKALNI VPLIVI SLOVENSKIH ZAHODNIH GOVOROV NA OBSOŠKO FURLANŠČINO

Mitja SKUBIC

Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta, SI-1000 Ljubljana, Aškerčeva 2

IZVLEČEK

Članek skuša predstaviti jezikovne prvine, ki so v obsoški, goriški furlanščini slovenskega izvora. Omejuje se na besedje. Samo bežno se ukvarja s tehničnim, neljudskim izrazjem, ki je iz slovenščine prišlo v furlanščino prek strokovne literature, pri čemer gre za resnične prevzete besede. Srž prispevka je ugotavljanje izrazov, ki so jih obsoški furlanščini dali slovenski zahodni govori (dejavnosti, poklici, ljudsko izročilo, navade, jedi, oblačila), kar priča o stoletni simbiozi obeh etnij, obenem pa o medsebojnem jezikovnem sovplivanju in dolgotrajni dvojezičnosti.

Ključne besede: obsoška furlanščina, slovenski zahodni govori, prevzete besede, dvojezičnost

INFLUSSI LESSICALI DELLE PARLATE SLOVENE OCCIDENTALI SUL FRIULANO SONZIANO

SINTESI

L'articolo cerca di analizzare gli influssi lessicali nel friulano sonziano, goriziano, attribuibili alle parlate slovene occidentali. Solo di sfuggita si occupa di veri prestiti ("Lehnwörter"), quelli di stampo professionale. Il nucleo dell'articolo è dedicato agli elementi lessicali che sono dovuti al secolare contatto tra le due etnie e al susseguente bilinguismo sloveno-friulano, visibile nei termini riguardanti varie attività umane, folklore, usi e abitudini, vestiti, pietanze.

Parole chiave: friulano sonziano, sloveno occidentale, prestiti, bilinguismo

1. V pričujočem članku bo govor o vplivu slovenščine, natančneje slovenskih zahodnih govorov, na furlanščino, in sicer samo v besedju, čeprav bi se kaj našlo tudi v skladnji. Pri tem bo pozornost namenjena obsoški, goriški furlanščini. V načelu se torej ne ukvarjamo s tistimi leksikalnimi enotami, ki so prišle v furlanščino iz slovenskega literarnega ali strokovnega jezika, kot npr. izrazi za kraške pojave *dolina*, *draga*, *uvala*. *Dolina* je strokovni termin in je znana več evropskim jezikom; kot kraška geomorfološka značilnost je prišla tudi v furlanščino, najbrž neposredno iz zahodnih slovenskih govorov, ne nujno prek strokovne literature. Beremo v Macôrju (Macôr, 1991): *jenfra li' dolinis e 'cret dal Ciaris*. 'med dolinami in skalovjem Krasa'. Izraz je vezan na kraške oblike tal. Bindo Chiurlo, sestavljalec antologije furlanske književnosti, objavljene leta 1927, govori v opombi k zgodbi o priorju samostana sv. Valentina iz Slodeju (motiv furlanskega Fausta) o 'véliki dolini pod Sabotinom': *Chi ricorda l'inferno del 1916–1917 su quella contesa altura, e, appunto, la grande dolina, troverà questa leggenda demoniaca mirabilmente intonata al calvo e sanguinoso monte*, "kdor se spominja pekla v letih 1916–1917, ko je ta vzpetina, in še posebej velika dolina, neprestano menjala gospodarja, bo čutil v tej demonski legendi diha gole, okrvavljene gore". Gian Battista Pellegrini je v svojem delu o arabizmih v romanskih jezikih uporabil slovensko besedo v učenju sestavljenki *doliniforme*, kar kaže, da je za strokovno literaturo izraz docela domač: pojasnjuje namreč arabsko besedo *žubbia* kot 'cavità doliniformi'.

Za strokovni termin imamo tudi *pustoto*, 'neobdelan svet'. Slovenski vir ni sporen. Izraz je v furlanščini zelo star: ne bo zmotno, če trdimo, da se je uveljavil v času, ko so oglejski patriarhi po koncu madžarskih vdorov v Furlanijo, v drugi polovici 10. stoletja, na opustošeno, zapuščeno zemljo, navadno imenovano *Vastata Hungarorum*, poselili slovenske kolone in termin je obstal, kakor so obstala krajevna imena tudi potem, ko se je slovanski živelj v nekaj stoletjih poromanil. Toponimi so očitno bolj odporni do vsakršnih pretresov kot ljudje: *Belgrado*, *Gradisca*, *Gradiscuta*, *Lonca*, *Virco*. Izčrpno študijo o "pustoti" je objavil zgodovinar Milko Kos v Slavistični reviji, III; za pozni srednji vek navaja kakih 50 toponimov. Kar nekajkrat najdemo izraz v neliterarnih besedilih s konca 14. stoletja, npr. *It(em) ricet di zuan durli per la pustota forment star II*, 'za pustoto je prejel Janez Dominik dve meri žita', in celo kot vzdevek *Toni della pustota paga de fit*, 'Toni s pustote plača za najem'. Obe mesti je objavil furlanski jezikoslovec Ugo Pellis. Videnski romanist Federico Vicario je v statutih usnjarskega ceha iz Vidna našel v latinskem tekstu: *Duo bona alia posita in dicta villa de Sancto Laurentio sunt in pustota*, 'dve drugi posesti v navedenem Sv. Lovrencu sta zapuščeni, – neobdelovani'. In *pustota* je v furlanščini obstala: furlanski pesnik naše dobe Celso Macôr je vzkliknil: *No stet lâ via, 'a cresserà la grama pardut, ta*

brajdis in pustot, tai roncs, 'ne hodite stran, povsod bo spet zrasla trava, na zapuščenih brajdah (slov. nekako *na ozarah*), na obronkih'. Na izraz naletimo tudi v prevodni literaturi, tako v Bibliji (1994), prevajalec je bil Antoni Bellina, rojen v Pušji vasi/Venzonu: *Mosè e il predi Eleazar ur fevelàrin tes pustotis de Moab* (Numeri, 26, 3), 'Mojzes in Eleazar sta jim govorila na moabski goli planjavi'; *La pustote ur ufris nudriment pai fis* (Job, 24,5), 'pustinja jim daje kruha za otroke'. Najbolj znani in čaščeni furlanski pesnik 17. stoletja Ermes di Coloredo pa je uporabil samostalniki s predlogom za pridevniško enoto, skoraj s pomenom prislova: *Par passion ses in pustot*, 'zaradi svoje strasti ste obupani'. Oboje potrjuje, da je leksikalna enota vrasla v jezik, ki tujo prvino sprejema. Literarni prevod je bolj tog kot izvirna pesniška kreacija: prevajalec mora spoštovati literarno normo. Ravno tako je prepričljiva raba samostalnika v strukturi s predlogom, kjer je očiten preneseni pomen.

2. V našem gradivu je mogoče najti tudi po kak izraz, za katerega lahko trdimo, da v furlanščino oz. v italijanščino nikakor ni mogel priti prek slovenščine. Tak primer je *stravizzo*, *stravizio*, nedvomno iz slovanske *zdravice* in ne, kakor se je dolgo mislilo, iz lat. *extra-vitium*. To interpretacijo so zavrgli že italianisti (npr. Giovanni Alessio v italijanski jezikoslovni reviji *Lingua nostra*, 20), in sicer zaradi glasovne podobe, ki jo beseda kaže že v starih zapisih, a tudi zaradi pomena ni preveč verjetna. Seveda pomeni 'nezmerno, pretirano pitje', tudi pitje akademikov visoke florentinske Accademia della Crusca, ampak v nekem pismu iz leta 1497, pisanem v beneškem narečju in poslano v Benetke s Kandije, se bere: *mandò a dire che andasse a far sdravizza co lui, el qual vi andò* 'povabil ga je, naj gre z njim na pijačo, in res je šel'. Slovanski vir je zaradi pomena potrjen tudi v delu Alberta Fortisa, (Fortis, 1774, 268), torej v 18. stoletju: *Queste feste nuziali, dette Zdrave dagli antichi Unni, sono chiamate Zdravice da' nostri Morlacchi, d'onde certamente è derivata la voce italiana stravizzo*. "I Morlacchi" so bili za Benečane in tako tudi za Fortisa slovanski prebivalci Dalmacije. V našem gradivu najdemo ta izraz pri pisateljici Caterini Percoto, v prevodu biblijske parabole o izgubljenem sinu, Luka, 15, 11–32, kjer pravi starejši brat očetu, da je razsipni sin pogнал vse svoje denarje *cun ogni sorte di femenadis e in mil stravizis*. Pomen 'nezmerno pitje' ne preseneča: gre za ljudsko etimologijo, ki je glasovno podobo slovanske besede povezala z latinskim izrazom za 'greh'. Za italijanski *stravizzo* slovanski vir ni sporen, ni pa prevzet iz slovenščine, saj za tako razlago nimamo opore v nobenem slovenskem zahodnem govoru, pa tudi ne v kakem furlanskem tekstu z mešanega ali stičnega jezikovnega območja, kar bi dalo misliti na furlansko posredovanje. Objavljena mesta kažejo kot vir dalmatinsko obalo, verjetni posrednik pa je beneščina. Kot je beneščina najbolj možni vir za več slovenskih

besed v severnih italijanskih narečjih, npr. za *britulo*, ki je ugotovljena tja do podnožja Šentgotarda.

Drugačna je stvar za *gubano*; ta prihaja na italijanske mize kot *gubana friulana* in vir za rabo so gotovo zahodni slovenski govori, posrednik pa obsoška furlanščina, saj lahko kot posrednika izključimo celo Trst, kjer se je uveljavila *putiza*. Strolc 1875, str. 61, furlanski koledar, sladico hvali: *Elogio a Zambarlàn di Cividà pes gubanis che al fas e che l'a fatis*, 'hvalnica zambarlanu iz Čedadà, za gibanice, ki jih peče in kar jih je že spekel'; *Pulente, pan di sorc, par simpri adio, Comò tortis, budíns, colàz, gubanis*, (D'Aronco, 1960, 343), 'polenta, koruzni kruh, za zmeraj zbogom!, zdaj sladice, pudingi, šarkeljni, gibanice'. Reči smemo, da je *gubana* izposoja iz nuje, kajti take vrste sladice italijanska kuhinja prej ni poznala. Ravnotako so iz nuje prevzete besede (izrazu izposojenka se izogibam) ravno kulinarčni izrazi, *štrukul*, tudi *zganja*, čeprav ima večina Furlanije za to pijačo izraz iz nemščine. Še večkrat so prevzeti izrazi, ki so vezani na ljudsko izročilo, oblačila, ples, igre: *ruta*, *štajera*, *majolciza* in nasploh tisti, kjer je slovenski izraz prinesel nekaj novega, dotlej še nepoznanega ali vsaj natančnejšega.

Pomembno je vedeti, ali je neki izraz iz slovenskih zahodnih govorov obstal samo na stičnem oziroma etnično in jezikovno mešanem ozemlju in takrat bi lahko rekli, da gre za ostalino že izginule ali izgublajoče se dvojezičnosti (s Pellegrinijevim terminom Reliktwort), ali pa je znan tudi zunaj stičnega območja. Samo v teh primerih gre za resnično prevzeto besedo (Lehnwort). Ponavljam: izrazu izposojenka se izogibam, ker nekako zahteva vračilo izposojenega. "Cavallo di ritorno" je bil priljubljen termin padovanskega jezikoslovca Carla Tagliavinija. Romanistika pozna kot eno najbolj znamenitih izposojenk španski *alcázar*, 'grad, utrdba'. Lat. *castrum* se je prek arabskega *alkásr* vrnil v romansko sfero. Včasih pride izposojenka nazaj samo v delnem pomenu, za kar nudi lepe primere francosko-angleški jezikovni stik, npr. francoski *parlement* v današnji rabi kot 'zakonodajno telo', takega pomena pa francoščina še nekaj stoletij ni poznala, saj ga zaradi močne kraljeve oblasti ni potrebovala. Nekaj seveda mnogo skromnejših primerov vračanja najdemo tudi v našem gradivu. Najbolj presenetljiv je *staniaco*: ASLEF ga ugotavlja za Pieris in za Trst in še za Tramonti (pokrajina Pordenone) v množinski obliki *stagnàcs*, 'vedra za mleko', kar potrjuje furlanski slovar Il Nuovo Pirona, s.v. Neposredni vir je zahodnoslovenski narečni *štanjàk*, resnični, daljni vir pa gotovo ital. *stagnato* ali morda tudi frl. *stagnàde*, 'lonec iz bakra'. Manj prepričljiva sta *fant*, seveda iz lat. INFANTEM, a v obsoški furlanščini v pomenu 'občinski sel', ali pa *robida*, ESKJ "*rubus fruticosus*", sicer zanesljivo iz severnoital. rovo.

Reliktwörter, ostaline izginulega ali počasi izgublajočega se jezika, so predvsem ali samo tiste besede, ki jih sicer zunaj stičnega območja ne najdemo.

Drugo žgoče vprašanje pa je, zakaj je neka tuja beseda, tu slovenska, prodrla v furlansko besedje, kaj je razlog za tak pojav, razen za tisto, kar smo poimenovali prevzemanje iz nuje. Primerjava z romunščino nam ne pomaga veliko. Ne samo, da je romunščina preplavljena s slovanskimi elementi, in ne zgolj leksikalnimi. A za besedje je mogoče navesti, razen pridevnikov, *vesel*, *slab*, *bolnav*, in glagolov, celo glagol iz tako intimne sfere, kot je *a iubi*, semantična polja, kjer je slovanski element izrinil latinščino Dakov: religija, upravna ureditev, še posebej pa besedje za kmetijstvo. Romanizirani Daki so bili očitno predvsem pastirji, umno kmetovanje so jim prinesli Slovani.

Nič takega ni v slovenskem vplivu na furlanščino, razen za nekaj poklicev. Zato tehtamo iz slovenščine prevzete besede od primera do primera. Najbolj prepričljiva je razlaga Pellegrinija za terminologijo košarstva: *i cestai*, 'pletilci košev', so bili po njegovem pričanju Slovenci, (Pellegrini, 1985, 20). Že v statutih Vidna iz 14. stoletja se bere *cistis vel cossis*. Nekako tako, kot pravi Doria za Trst: *i peki iera tuti carsolini*, da so bili torej s Krasa. Ali pa *pesteria*. ASLEF jo ugotavlja tako za Trst kot za Gorico. In izraz je produktiven: za triestinščino je znan izpeljani glagol *pesteriar*, 'pestovati, ujčkatí'. Da sta ali da sta vsaj bili semantični polji 'peka kruha' in 'pestovanje dojenčka' v Trstu docela v slovenskih rokah, dokazuje ljubka metafora, ki jo najdemo navedeno v Dorijevem slovarju, s.v. *struza*; geslo sicer začenja z osnovnim pomenom 'il filone di pane', 'štruca kruha', a dodaja (scherz) 'bambino in fasce': *La go vista andar fora de caza co la struza in braso*, 'videl sem jo, da je šla ven s štručko v naročju'.

3. Našo pozornost sta pritegnili dve imeni iz živalskega sveta: *žaba* in *raca*. Za prvo, frl. 'zave', je mogoče najti veliko primerov, celo v prenesenem pomenu, tako pri Spangherju 1990: *Cun lis frutis*, in veze, *zujavin /.../ di "crota" che i sciafs la clamavin "zava"*, 's puncami smo se igrali "kroto", kar so Slovenci imenovali "žaba"; *cjapâ i croz e lis 'savis*, (Sgorlon, 1982, 72), 'loviti krote in žabe'. Je pa splošno sprejeto prepričanje, da je frl. 'zave iz slovenščine, (Meyer-Lübke, 1935) in tako že Štrekelj, v nam bližjih časih Marchetti, Pellegrini, Cortelazzo. Proti temu gre Hugo Plomteux v razpravi *Un presunto slavismo in friulano: zave 'rospo'*, (Plomteux, 1972, 200). Belgijski romanist vidi namreč za slovanski vir dve tehtni prepreki: lenizacija *b>v* po njegovem ni mogla biti več dejavna ob stiku slovanstva in romanstva od 6. stoletja dalje. Predvsem pa, tako misli Plomteux, je beseda *zave*, in tako tudi izpeljanke, znana daleč prek meja stičnega ozemlja, ne samo v Furlaniji, tudi v Dolomitih in drugod po romanskem svetu, celo v južni Italiji, južni Franciji in na Iberskem polotoku, kjer res ni mogoče zastopati ideje o vplivu slovenščine. Zato je Plomteux mnenja, da je treba kot najbolj možni vir sprejeti predlatinski etimon **sappus*, ki ga

je kot verjetnega postavil na začetku preteklega stoletja švicarski romanist Jakob Jud. Komični, v teatrskem žargonu, v beneški dialektalni sferi dokaj znani ukaz *muci, mucu zaba!* nam ni v veliko pomoč. Prevzeta beseda ne kaže lenizacije, a Cortelazzo je vseeno mnenja, da je za furlanščino verjetnejši slovenski vir (Cortelazzo, 1984, 70).

Raca je problematična zaradi daljne etimologije: hrvaški romanist Petar Skok navaja kot vir lat. pl. od *ratīs*, 'barka, splav', iz domnevne oblike **ratia*. Za drugačen romanski vir je Štrekelj: lat. *anitra/anatra* je s pripono -*acea* postala (anat)*razza*. Ne gledé na daljnjo etimologijo je slovenski vir za furlanščino verjetnejši, četudi je čudno, da je slovenski izraz tako docela izrinil lat. *anitra*. Ta je potrjena samo v severozahodni Furlaniji. Raco ugotavlja ASLEF celo v sicer nemško govorečem kraju Sauris. Vraslost *race* v furlansko besedje potrjuje tudi raba v rékih: *bagnât tanche une razze*. Poleg tega se *raca* in izpeljanke kot *razzât*, *razzût* v furlanskih zapisih pojavljajo zelo zgodaj. Najdemo jo zapisano v znamenitih vajah čedajske notarske šole iz 14. stol. Ta je vzgajala bodoče notarje (v tistem širokem srednjeveškem pomenu) in ti so se učili latinščine tudi s pomočjo prevajanja iz maternega jezika, furlanščine. Tam je zapisano: *Achesto raço, graso e grando, com tu non divedes /u/nyan uno altro – Istam anat/r/em, pinguem et magnam, qualem et quantam tu non vidisti hoc anno unam aliam*, 'to raco, tolsto in veliko, kot ji letos še nisi videl enake'. Strolc (Zorutti, urednik Koledarja) ima zapisano: *Valentin Danelutt incapuçât te'l Strolc di Zorutt 'a mi puartâ dos razzis in regal par viodi il canoçhâl*, 'Valentin Danielut, zavrit v Zoruttijev Koledar, mi je prinesel v dar dve raci, da bi pogledal daljnogled'. V pesniku našega časa Celsu Macôrju najdemo: *Al fossal 'l era anciamò li, ma no erin plui razzis a slapagnâ*, 'jarek poln vode je bil še zmeraj tam, a ni bilo več rac, ki bi s krili udarjale po vodi'. Raca v Macôrjevi poeziji se mi zdi dragoceno potrdilo, da je ime za to ptico docela vraslo v furlansko jezikovno tkivo; pesniška podoba o minljivosti našega sveta s kakim strokovnim izrazom ne bi bila mogoča. Nekako nas spominja na *où sont les neiges d'antan?* François Villona in na zadnje besede Cervantesovega junaka: *ya en los nidos de antaño no hay pájaros hogaño*.

Po Marchettiju naj bi bilo iz slovenščine v furlanščino sprejetih kakih sto besed, k temu je prišteti še izpeljanke; že Štrekelj ni bil tako širokogruden in tudi poznejše obravnave so marsikatero etimologijo izločile ali jo vsaj označile za ne preveč verjetno. Slov. *modras*, na primer, je dolgo veljal kot vir za frl. *madrac*, -s. Tako že Miklošič in pozneje Oštir, ki sta videla v besedi izraženo barvo. Bezljaj, ESSK II, s.v. *modras*, zelo odločno sprejema romanski, verjetno galoromanski etimon *mataris* 'kopje'. Fr. *madrac* je oblika za ednino, ker je bila tista s končnim -s razumljena kot množinska.

4. Vedno zapeljiva je za nas usoda etnonima *slovan/sloven*. Naši zahodni sosedje že stoletja mešajo *slavo/sloveno* in šele v zadnjih desetletjih postaja raba bolj izčiščena. V romanskih jezikih je kar nekaj etnonimov, ki so zdrsnili v občna imena. Bolgarski romanist Ivan Petkanov jih je obdelal močno natančno, tudi etnonim svojega lastnega naroda: francoščina pozna od srednjega veka sèm *bougre* (<*bulgarus*) 'heretik, sodomit', evropski jeziki poznajo *kravato*, kar je bilo najprej ovratna ruta, ki so jo nosili hrvaški konjeniki v službi francoskega kralja, in v naši sferi je *la bohème* kulturni pojem. Za furlanščino sta zanimiva pravzaprav samo *slavo* in *sloveno*: počasi se razlikovanje le uveljavlja. Izraz *slavo* je upravičen, kadar gre za širše gledanje: *La gran corse disperade d'Ongarês, Todesc e Sclâs* (Chiurlo, 1927, 363) 'velika, brezupna ofenziva Madžarov, Nemcev in Slovanov', kjer gre za zadnjo ofenzivo avstro-ogrske vojske leta 1918. Morda tudi tam (Istra, Trst), kjer se misli na slovenščino in hrvaščino. Drugod je raba zmotna: *al mont che jara clamât par sclaf Skàlniza (mont di pieris)* ali *me pari fevelava cun l'or par sclaf o par furlan* 'moj oče je govoril z njimi (v Kromberku) slovensko ali furlansko', v Spangherjevih spominih. Izraz je doživel tudi pomenski premik: *Quand ch'el uàu a cromptà lis taulis dai sclâu*, 'kadar gre kupovat les h kmetom'. Okrog Trsta očitno ni bilo italijanskih/beneških kmetov. Pomensko še kar nevtrarno je *majaron salvadi o sclav*, Štrekelj, ali *Coltiva nel suo giardino begliomini, daglie sciave* (Slataper, 1958), kjer se misli gotovo na 'divje dalije'. Izrazito negativno, prezirljivo, in to samo v Trstu, ne v Gorici, se najde izraz v frazah: *Te ga la testa de s'ciavo*, 'si trde glave', *Cosa, go parlà s'ciavo che no te me capisi*, 'sem mar govoril po slovensko, da me ne razumeš', *rider per s'ciavo*, 'jokati', (Doria, 1987) s.v. *s'ciavo*. Sosedje pač.

5. Morda bo treba še kak izraz izločiti, a vendar dokazujejo medsebojne leksikalne interferenice na stičnem ozemlju oziroma, bolje, na ozemlju, ki si ga etniji delita, tesno jezikovno simbiozo. Gre za obšoško furlanščino, torej skrajni furlanski vzhod, in zahodne slovenske govore, to in onstran meje. Štrekelj je mnenja, da so slovenski govori prejeli od furlanščine, morda širše, romansčine, trikrat več, kot so furlanščini dali. Vsekakor je treba imeti pred očmi, da gre za medsebojno jezikovno vplivanje dveh jezikov, ki si nista bila nikoli v diglosijski opoziciji: v tej je bila v preteklih stoletjih avstrijska nemščina ne preveč pomembna, ali vsaj, tako za slovenščino kot za furlanščino so bile nemške besede zaradi glasovne podobe jasno vidljive tuje leksikalne prvine, medtem ko je bila italijanščina za furlanščino dolga stoletja visoki register v diglosiji in potemtakem toliko nevarnejša, ker ji je jezikovno tako blizu. Vsekakor je bila italijanščina tudi za slovenski živelj tokraj Soče v 20. stol. dve desetletji uradni jezik, v veliki meri tudi jezik javnosti. Najbolj vzhodna varianta furlanščine, obšoška

furlanščina, in slovenščina skrajnih zahodnih govorov sta bili stoletja v stiku, do neke mere sta si delili isto ozemlje: medsebojna jezikovna vplivanja so torej prič-

kovana in ravno zato, ker nista bili nikoli v diglosijski opoziciji, so posledica tesnega in predvsem neposrednega stika obeh jezikov in etnij.

LEXICAL INFLUENCES OF WESTERN SLOVENE DIALECTS ON THE FRIULIAN SPOKEN IN THE SOČA VALLEY

Mitja SKUBIC

University of Ljubljana, Faculty of Arts, SI-1000 Ljubljana, Aškerčeva 2

SUMMARY

The western Slovene dialects from either side of the Slovene-Italian border were in the past two centuries under great influence by the Italian language and for an even longer period in direct linguistic contact with Friulian. But at the same time as the Slovene language was adopting new words from the Friulian vocabulary, it was also enriching it. By this we do not mean as much technical terms such as doline and karst, rather generally-words that from the western Slovene idioms extended to the Friulian spoken in the Soča Valley, some further into Friuli and even beyond the borders of the Friulian language.

From this point of view we will compare the use of several lexical units only known in the Friulian of the Soča Valley: those encountered in the popular tradition (e.g., ruta), the ones than can be found in Friulian texts and are guaranteed their endurance by the Friulian Linguistic Atlas (ASLEF), and those which are also known in the Italian language as words adopted from the Slovene somewhat by necessity (e.g., gubana).

Words adopted by the Friulian language from the western Slovene dialects are not infrequent, and most importantly, they have appeared in Friulian texts from early on. Therefore, we intend to present the Slovene lexical contribution to the Friulian language by an analysis of the use of various terms, such as pustota, žaba, raca, koš.

Key words: Friulian of the Soča Valley, western Slovene dialects, adopted words, bilingualism

VIRI IN LITERATURA

ASLEF (1972–1986) Atlante storico-linguistico-etnografico friulano, vol. I–VI. Padova-Udine, Istituto di glottologia e fonetica dell'Università, Istituto di filologia romanza della Facoltà di lingue e letterature straniere di Trieste.

ESSJ (2005) – Bezljaj, F.: Etimološki slovar slovenskega jezika I–IV. Ljubljana, Slovenska akademija znanosti in umetnosti.

La Bibie (1997): La Bibie. Udin, Istitût Pio Paschini.

Chiurlo, B. (ed.) (1927): Antologia della letteratura friulana. Udine, Libreria Editrice Udinese.

Cortelazzo, M. (1984): Gli slavismi nel veneto, Est Europa, vol. 1. Udine, Istituto di lingue e letterature dell'Europa orientale "Jan I. N. Baudouin de Courtenay", 67–78.

D'Aronco, G. (ed.) (1960): Nuova antologia della letteratura friulana. Udine-Tolmezzo, Aquileia.

Doria, M. (ed.) (1987): Grande dizionario del dialetto triestino. Trieste, Edizioni "Il meridiano".

Fortis, A (1774): Il viaggio in Dalmazia. Venezia.

Frau, G. (1979): Repertorio toponomastico. Enciclopedia monografica del Friuli-Venezia Giulia, III/2. Udine, Istituto per l'Enciclopedia del Friuli – Venezia Giulia, 1035–1100.

Linguistica (1954–): Linguistica, vol. 1–44, Ljubljana, Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta.

Macôr, C. (1980): Impiâ peraulis. Udine, Società Filologica Friulana.

Macôr, C. (1991): Tiara. Brazzano, Edizioni Braiton.

Mainati, G. (1972): I dialoghi piacevoli in dialetto vernacolo triestino. Trieste, Edizioni "Italo Svevo".

Marchetti, G. (1967): Lineamenti di grammatica friulana. Udine, Società Filologica Friulana.

Meyer-Lübke, W. (1935): Romanisches Etymologisches Wörterbuch. Heidelberg, Carl Winters Universitätsbuchhandlung.

Pellegrini, G. B. (1972): Gli arabismi nelle lingue neolatine con speciale riguardo all'Italia, vol. 2. Brescia, Paideia.

Pellegrini, G. B. (1975): Noterelle linguistiche slavo-friulane. Annali dell'Istituto Universitario Orientale, 18. Napoli, Liguori, 129–154.

Pellegrini, G. B. (1978): Contatti linguistici slavo-romanzi con particolare riguardo al Friuli / Slovansko-romanski jezikovni stiki s posebnim ozirom na Furlanijo. V: Lingua, espressione e letteratura nella Slavia italiana / Govor, jezik in besedno ustvarjanje v Beneški Sloveniji. Quaderni Nediža / Zbirka Nediža, 2. San Pietro al Natissone / Špeter Slovenov – Trieste / Trst, 21–39.

Pellegrini, G. B. (1985): Una rara voce friulana nella terminologia dei "cestai". Linguistica 25. Ljubljana, Filozofska fakulteta Univerze v Ljubljani, 19–28.

Pellis, U. (ed.) (1929): Nomi di luogo e di persona alla fine del '300 nella Bassa friulana orientale. Udine, Tipografia Del Bianco.

Percoto, C. (1988): Scritti friulani. Udine, Società Filologica Friulana.

Petkanov, I. (1959): Slavjanski vlijanja v romanskite ezici i dialekti, Godišnik na Sofijskija Universitet Fil. Fakultet, 53. Sofia, Nauka i izkustvo, 193–316.

Pirone G. A. et al. (1935): Il nuovo Pirona – Vocabolario friulano. Udine, Bosetti.

Plomteux, H. (1972): Un presunto slavismo in friulano: zave 'rospo'. Linguistica 12. Ljubljana, Filozofska fakulteta Univerze v Ljubljani, 195–206.

Sgorlon, C. (1982): Il Dolfin. Udine, La Panarie.

Slataper, S. (1958): Il mio Carso. Milano, Arnoldo Mondadori Editore.

Skok, P. (1971–74): Etimologijski rječnik hrvatskoga ili srpskoga jezika, I–IV. Zagreb, JAZU.

Spangher, L. (1990): Di cà e di là da la Grapa. Di cà e di là dal Pomeri. Gorizia, Società Filologica Friulana.

Štrekelj, K. (1890): Zur Kenntniss der slavischen Elemente im friaulischen Wortschatze, Archiv für slavische Philologie, 12. Berlin, Weidmann, 474–486.

Vicario, F. (ed.) (2003): Il Registro della confraternita dei Pellicciai di Udine. Udine, Forum.